

AC, lügatte kasdetmek demektir. Şeriat dilinde ise «Arafatta vakti mahsusunda bir miktar durmaktan, bundan sonra Kâbe-i muazzamayı usulü dairesinde tavaf suretiyle ziyâretten ibârettir.

Hac; Bu ümmeti mutahharaya hicreti seniye'nin dokuzuncu yılında ömür boyunca bir kere gücü yetenlerin hemen yerine geciktirmeden yapmaları emredilmiş ve farz kılınmıştır.

Hac, İslâmın 5 rûknünden (hem mala hem de bedene taallük eden) biridir. Farziyeti (Ali İmran sûresinin 97'ci âyetiyle tescil edilmiş ve mümin zenginlere ömür boyu bir kere usulü dairesinde Kabeyi tavaf ve arafatta vakfeye durmak emredilmiş ve farz kılınmıştır.

«ORADA APAÇIK ALÂMETLER, İBRAHİMİN MAKAMI VARDIR. KİM ORAYA GİRERSE (Taarruzdan) EMİN OLUR. ONA BİR YOL BULABİLENLERİN (Gücü yetenlerin) BEYTİ HAC (ve ziyaret) ETMESİ ALLAH'IN İNSANLAR ÜZERİNDE BİR HAKKIDIR. KİM KÜFREDERSE ŞÜPHE SİZ Kİ ALLAH ÂLEMLERDEN GANİ (Mustağni) DİR.»

Haccın farziyeti Kitab, sünnet ve icmai ümmet ile sabit olmuş, bu bakımdan inkârı insanı dinden çıkartır. Resulullahın müteaddit hadisleri ümmetlerini hac farızasını ifâyâ dâvet etmiş, ifâda gecikenler de ihtar-ı Muhammediye'ye muhatap olmuşlardır. Muhtarül Ehadisinnebeviyye vel hikemil Muhammediyye isimli hadis kitabında 290 numara ile kayıtlı Ebu Hüreyre'den naklen rivayet edilen hadisde :

«Allahü teâlâ şöyle buyurur : Bir kuluma vücudca sıhhat, maişette de bolluk ihsan ettiğim halde, aradan beş yıl geçer de bana gelmezse o muhakkak mahrumdur...»

«Bana gelmezse» cümlesi hac farızasını yerine getirmezse, beytimi ziyâret etmekte ihmalde bulunursa demek manasındadır.

YİNE Ebu Hüreyre (R.A.)'den Müslim'de zikredilen bir rivâyetine göre şöyle demiştir. «Resulullah Sallallahü Aleyhi Vesellem bize bir kere belîğ bir mevizada bulunub :

— Ey nas! Allahü teâlâ üzerinize hacı farz kıldı. Hac ediniz! buyurdu. Bir sahâbi :

— Ya Rasulallah! Her sene hac etmek mi farz kılındı? diye sordu.

Rasulullah (Bu sual soranı sualden men için) sukût buyurdu (sual soran sail) ise bu suali üç defa tekrar etti. Bunun üzerine Resulullah (S.A.V.) :

— Eğer ben (bu suale cevaben) evet deseydim her sene hac etmek muhakkak vacib olurdu. Ve hiç şüphesiz buna gücünüz yetmezdi. Ben bir şey teklif etmiyerek sizi kendi halinize bıraktıkça siz de bana müracaat etmeyib kendi halime bırakınız. Muhakkak ki sizden evvelki milletler, bilâ mucib peygamberlerine çok sual sormaları ve ihtilâfa düşmeleri yüzünden mahvu helâk olmuşlardır. Binaenaleyh ben, size, bir şey emrettiğimde siz bundan gücünüz yettiği kadar ifa, bir şeyden de sizi nehyettiğimde onu da terk ediniz! buyurdu. (Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecridi Sahih Tercemesi, cild 6, s. 8. Kâmil Miras tercümesi, 1939)

Görülüyor ki, 14 asırdan beri bu âyet ve ahadisi nebeviyenin coşturduğu ümmet topluluğu milyonları bulmakta, her sene imanın verdiği azimle baş açık, ayak çıplak her türlü ziyânetten uzak beyaz bir kefeni andıran ihramile, yaratana yönelmiş, «yarab her gün beş vakit namazımda söylediğim : «Yarab! Ancak Sana ibadet eder, ancak Senden yardım bekleriz...» sözünü şu halimle isbata çalışıyorum. Yardım senden, affu mağfiret senden, bağışlamak ve günahları örtmek ancak senden. Beni affet ve bağışla... diye yalvarıyor.» Böylelerine Resulün şu müjdesi yeter :

«Helâl para ile riyâsız ve Allahın rızası için hac edib kötü söz, kötü iş yapmadan dönelerin büyük küçük günahları affolur. Anadan doğmuş gibi günahsız döner.» (Zübdetül Buhârî, s. 249, Hadis 461)

FARZ OLUŞUNUN SEBEBİ

Haccın farz olmasındaki sebep Kâbe'yi muazzamanın varlığıdır. Bu sebeple ömür boyunca bir sefer gitmekle vazife yerine gelmiş oluyor.

«Hac farızasının sebebi olan ve beş vakit namazda kiblegâhımız bulunan Kâbe-i muazzama malûm olduğu üzere Mekke-i Mükerrreme şehrinde dir. Belde-i mükerrrem ecdadı Kiramı Nebeviden Kusay B. Kılâb tarafından tesis edildiği halde Kâbe-i muazzama, şehri tesisinden çok zaman evvel bina olunmuşdur. Kâbe'nin Hz. İbrahim ve İsmail Aleyhisselâm tarafından inşa edildiği Kur'an-ı Kerim'de ihbar buyrulmuşdur.» (Müslümanlıkda İbadet Tarihi, 2. baskı, 1963 — Tarihül Mevlevî, s. 156)

İslâm'da Hac

Kâbe'yi muazzamanın bundan evvelki banileri hakkındaki rivâyetler za-yıftır. Nusus-u Kur'an ile beyan edilen husus ilk banisi Hz. İbrahim ve İs-maildir. Eğer Hz. İbrahim'den önce bina eden Melekler, Âdem ve oğullarını da nazar-ı itibare alırsak 10 defa inşa edildiği rivâyet edilir.

HAC KİMLERE FARZDIR :

BİR şahsa haccın farz olması için 8 şartın bulunması icab eder. Bu şart-lar Fıkıh kitaplarında şöylece sıralanmıştır :

- 1 — Müslim olması icab eder.
- 2 — Akl başında olması : Deliler üzerine hac diğer şartları olsa dahi farz değildir.
- 3 — Bülûğa ermiş olmalıdır : Çocuklar zengin de olsa hac üzerlerine farz değildir.
- 4 — Hür olmalı : Esir, köle ve cariyelere hac farz değildir.
- 5 — Haccın farziyyetine dair bilgisi olmalıdır. İslâm topraklarından uzakda müslümanlığı kabul eden adam haccın farziyyetini öğreninceye kadar diğer şartlar tam da olsa hac üzerine farz değildir.
- 6 — Hac farizasını ifa edebilecek kadar (meşakkatsiz bir şekilde) vaktin bulunması.
- 7 — Haccdan dönünceye kadar kendinin ve aile efradının mutadî üzere iâşesinin bulunması.
- 8 — Hac gidişi ve dönüşü arasında icab eden yol masrafını karşılayacak parası bulunmalıdır.

HACCIN VÜCUBU EDASINDAKİ GEREKLİ ŞARTLAR :

Haccın edası farz olması için 5 şart lâzımdır :

- 1 — Vücut sağlığı.
- 2 — Yol boyunca emniyet.
- 3 — Herhangi bir şekilde hürriyeti kısıtlanmamış olmak. (Hapis veya hacca gitmek cebren yasaklanmış.)
- 4 — Hac için en az onsekiz saatlik yolculukta bulunacak bir kadının yanında nikâh düşmeyecek bir yolcunun bulunması (kocas, babası, çocuk-ları, kardeşi, amcası veya dayısı gibi).
- 5 — Hacca gidecek kadın, kocası ölmüş veya boşanmış ise iddet müd-detini bitirmiş olmalıdır.

HACCA İLK DAVET :

H. İbrahim tarafından Allahın emriyle inşa edilen bu ulvî mabede Cen-ab-ı Hakın yine emriyle ilk dayet Hz. İbrahim tarafından yapıldı. Cenab-ı Allah, bu hakikatı Hac sûresinin 27, 28 ve 29. âyetlerinde şöyle ilân eder :

«İnsanlar içinde hacı ilân et. Gerek yaya, gerek her uzak yoldan gelecek arık develerin üstünde (süvari) olarak sana gelsinler.»

«Tâ ki kendilerine aid menfaatlere şahid (ve hazır) olsunlar. Al-lah'ın rızık olarak kendilerine verdiği dört ayaklı davarlar (kurbanlık-lar) üzerine malûm olan günlerde Allah'ın adını ansınlar. İşte bunlardan yeyin, yoksulla fakiri de doyurun.»

«Sonra kirlerini gidersinler. Adaklarını yerine getirsinler ve o beyti Atiki tavaf etsinler.»

H. İbrahim Cenab-ı Hak tarafından bu mühim vazife ile görevlendirilince (ebi Kuleys) dağının tepesine çıkıp insanlığa şöyle seslenmiştir :

«Ey nas! Rabbiniz bir beyt bina buyurub üzerinize hacı ve o beyti ziyareti farz kılmıştır. Rabbinizin bu davetine icabet ediniz.»

Doğu, Batı, Güney ve Kuzeye dönerek bu meâlde bir çağrısı vardır. İbni Abbas (R.A.) (Bu davet üzerine hac etmesi mukadder olan her ferd ana kar-nından, baba sulbünden (Lebbeyk Allahümme Lebbeyk) diye cevap verdi) demiştir. (Kastalani)

HZ. İbrahim bu vazifeyi ifadan sonra haccın şeklini Cebrailden öğren-miş ve öğretmiştir. Daha sonra Hz. İsmail aynı vazifeyi duyurmak gö-revine memur kılınmıştır.

Sonradan küfrün yayılması, insanların azgınlaşmasıyla Cebrail'in öğret-tiği bu hac menasiki şeklini indî ve keyfi ilâvelere terk ederek ilk şeklinden uzaklaştırılmıştır. Kâbe'ye putların konuşu, Mukka kuşu gibi ıslık çalarak, el çırparak Kâbe'nin etrafında dolaşmak cahiliyye devri arablarının adetidir. (Eğer böyle yapmazsak haccımız kabul olmaz derlerdi.) Cahil arabların bu hali Kur'an-ı Kerim'de Enfal sûresinde şöylece hikâye olunmuştur :

«Onların Beyti Mükerrremindeki salâtı, ıslık çalmak ve el çırp-maktan başka bir şey değildi.»